

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

**Brief aan de leden
T.a.v. het college en de raad**

Informatiecentrum tel.
(070) 373 8020

uw kenmerk

bijlage(n)

1

betreft
doelmatig waterbeheer

ons kenmerk
BARW/U201000027
Lbr. 10/008

datum
20 januari 2010

Samenvatting

De VNG beschouwt het rioleringsbeheer als een kerntaak van gemeenten, vanwege onder meer de verwevenheid tussen het rioleringsbeheer en het beheer en inrichting van de openbare ruimte. De VNG participeert in de verkenning van mogelijkheden om met behoud van bestaande verantwoordelijkheden samen de uitvoering te organiseren. Met als uiteindelijke doel om aantoonbare en gekwantificeerde besparingen te realiseren op de lokale lasten.

Het kabinet heeft eind vorig jaar gereageerd op de voorstellen van de Unie van Waterschappen voor een meer doelmatig en rationeel waterbeheer in Nederland. Het kabinet kiest ervoor het voorstel van de waterschappen om het rioleringsbeheer over te nemen van gemeenten in een breder perspectief te willen beschouwen. Een van de randvoorwaarden hierbij is dat de samenhang van investeringen in de openbare ruimte en het rioolbeheer cruciaal is. Er is dus geen sprake van een overdracht van het rioleringsbeheer. De zorgplicht en bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het rioleringsbeheer en de rioolheffing blijft bij gemeenten.

In de periode tot 1 april 2010 volgt een uitwerkingstraject, waarbij naast VNG ook UvW, IPO en VEWIN zijn betrokken. Het kabinet kiest hierbij als vertrekpunt om de uitvoering van het riolerings- en zuiveringsbeheer te integreren.

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Aan de leden

Informatiecentrum tel.
(070) 373 8020

uw kenmerk

bijlage(n)

1

Betreft
doelmatig waterbeheer

ons kenmerk
BARW/U201000027
Lbr. 10/008

datum
20 januari 2010

Geacht college en gemeenteraad,

Eind vorig jaar heeft Staatsecretaris Huizinga de Tweede Kamer geïnformeerd over de kabinetsreactie op de voorstellen van de Unie van Waterschappen voor een meer doelmatig en rationeel waterbeheer in Nederland¹. Met deze ledenbrief informeren wij u over de kabinetsreactie, onze reactie daarop en het uitwerkingsproces daarvan de komende maanden.

Kostenbesparingen afvalwaterketen

Het kabinet geeft aan het voorstel van de waterschappen om het rioleringsbeheer over te nemen van gemeenten in een breder perspectief te willen beschouwen. Een van de randvoorwaarden hierbij is dat de samenhang van investeringen in de openbare ruimte en het rioolbeheer cruciaal is. Ook mag optimalisatie binnen de waterketen, niet ten kosten gaan van de huidige synergievoordelen tussen riolering en de inrichting van de openbare ruimte.

Het kabinet kiest dus niet voor een overdracht van het rioleringsbeheer van gemeenten naar het waterschap. De zorgplicht en bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het rioleringsbeheer en de rioolheffing blijft bij gemeenten. Wel vraagt het kabinet aan de betrokken partijen om concrete voorstellen uit te werken voor kostenbesparingen in de waterketen. Voor de afvalwaterketen kiest het kabinet hierbij het vertrekpunt om de uitvoering van het riolerings- en zuiveringsbeheer te integreren.

In zowel het voorstel van de Unie van Waterschappen als het Kabinetsvoornemen ontbreekt een onderbouwing voor de veronderstelde kostenbesparingen en zijn nieuwe desintegratie- en afstemmingskosten buiten beschouwing gelaten.

¹ Brief Unie van Waterschappen aan Staatsecretaris Huizinga, 4 november 2009.

De VNG heeft eind november inhoudelijk gereageerd op het onderdeel afvalwaterketen van het voorstel van de Unie van Waterschappen. De VNG beschouwt het rioleringsbeheer als een kerntaak van gemeenten, vanwege onder meer de verwevenheid tussen het rioleringsbeheer en het beheer en inrichting van de openbare ruimte.

Als bijlage treft u de brief die de VNG heeft gezonden aan de vaste Kamercommissie voor Verkeer en Waterstaat².

Verantwoordelijk waterkeringen naar waterschappen

Het kabinet is verder voornemens om de verantwoordelijkheid voor investeringen in de primaire waterkeringen geleidelijk over te dragen van het rijk naar de waterschappen. De waterschappen hebben al de onderhoudsplicht aan deze dijken. Daarbij komt nu dus ook de investeringsverantwoordelijkheid.

Schaalvergroting en aanscherping rolverdeling

Daarnaast kiest het kabinet ervoor de samenwerking tussen Rijkswaterstaat en de waterschappen te vergroten, het aantal waterschappen door fusies te verminderen en de rolverdeling tussen waterschappen, provincies en gemeenten aan te scherpen.

Relatie met brede heroverwegingen

Het kabinet geeft bij deze voornemens wel nadrukkelijk aan dat het waterbeleid en de organisatie van het waterbeheer onderwerp zijn van de brede heroverwegingen die op dit moment plaats vinden. Het is duidelijk dat besluitvorming naar aanleiding van deze heroverwegingen van grote invloed kan zijn op de geformuleerde kabinetsvoornemens.

Uitwerkingstraject kabinetsvoornemens

De VNG participeert in een verkenning van mogelijkheden om met behoud van bestaande verantwoordelijkheden samen de uitvoering van het beheer van de (afval)waterketen te organiseren. Met als uiteindelijke doel om aantoonbare en gekwantificeerde besparingen te realiseren op de lokale lasten. In de periode tot 1 april 2010 volgt dit uitwerkingstraject van de kabinetsvoornemens, waarbij naast VNG ook UvW, IPO en VEWIN zijn betrokken.

Het uitwerkingstraject voor kostenbesparingen in de afvalwaterketen kent twee sporen. Het eerste spoor betreft een feitenonderzoek, waarbij de feitelijke situatie in de waterketen wordt beschreven en varianten worden verkend voor de uitvoering van de beheertaken. In het tweede spoor worden concrete voorstellen uitgewerkt voor kostenbesparingen. Samen met verschillende individuele gemeenten zal VNG de komende maanden meewerken aan het uitwerkingstraject.

Hierbij richt de inzet van VNG zich op voorstellen, waarmee:

- onderdelen in het huidige beleid en wetgeving die belemmerend werken voor verdere doelmatigheid worden aangepast
- de kennis en capaciteit van de uitvoering van de beheertaken in specifieke situaties kan worden gebundeld met behoud van de bestaande zorgplichten, taken en heffingen

² Brief VNG aan Tweede Kamer (kenmerk: BARW/U200902583, 26 november 2009)

De VNG zal de uitkomsten van het uitwerkingstraject van het kabinetsvoornemen over kostenbesparingen in de (afvalwater)keten eind maart / begin april aan u voorleggen.

In een groot deel van Nederland wordt op een constructieve manier samengewerkt tussen o.a. gemeenten en waterschappen in het werkveld water en riolering. De VNG adviseert gemeenten om deze samenwerking te continueren en te baseren op gedeelde, onderbouwde en gekwantificeerde kostenbesparingen.

Voor meer informatie over het kabinetsstandpunt doelmatig waterbeheer, de VNG-reactie en het uitwerkingsproces kunt u terecht op www.vng.nl/water. U kunt ook contact opnemen met Gert Dekker (gert.dekker@vng.nl, 070-3738648).

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

mr. R.J.J.M. Pans,
voorzitter directieraad

Deze ledenbrief staat ook op www.vng.nl onder brieven.

Vaste commissie voor Verkeer en Waterstaat
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

doorkiesnummer
(070) 373 8648

uw kenmerk

bijlage(n)

betreft
UvW voorstel waterbeheer

ons kenmerk
BARW/U200902583

datum
26 november 2009

Geachte leden van de commissie Verkeer en Waterstaat,

Op 4 november jl. presenteerde de Unie van Waterschappen in een brief aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat voorstellen voor 'een doelmatiger en rationeel waterbeheer in Nederland'. Een onderdeel van dit voorstel is de overdracht van het rioleringsbeheer van gemeenten naar waterschappen. Een discussie over taken en verantwoordelijkheden in het waterbeheer, zoals de Unie van Waterschappen nu voert, hoort wat ons betreft thuis in de brede heroverwegingen (werkgroep openbaar bestuur). Het kan niet zo zijn dat vooruitlopend op deze heroverweging het kabinet een besluit neemt over de structuur en organisatie van het waterbeheer.

Met het Algemeen Overleg van uw Kamer op 1 december a.s. over de effecten modernisering waterschapsbestel in het vooruitzicht, wil ik u graag informeren over de kijk van gemeenten op de samenhang tussen de zorg voor de openbare ruimte, de rioleringszorg en de afvalwaterzuivering.

Riolering is meer dan een buis onder de grond

Het UvW voorstel voor de overdracht van het rioleringsbeheer van gemeenten naar het waterschap gaat volledig voorbij aan zowel de complexiteit van het rioleringsbeheer als de financiering ervan. VNG wijst dit voorstel af!

Het rioleringsbeheer in Nederland gaat over veel meer dan alleen een buis onder de grond voor de inzameling en afvoer van vuilwater. De grootste investering in het rioleringsbeheer hangen samen met de omgang van overtollig regenwater in de bebouwde omgeving. De meest doelmatige aanpak van overlast bij hevige regenval vraagt integratie van de ondergrond (rioolbuizen) en de bovengrond (inrichting openbare ruimte). Voorbeelden hiervan zijn: het tijdelijk bergen van overtollig regenwater tussen de stoeprand, goten, wadi's, waterpleinen e.d..

Investeringsbeslissingen in de riolering moeten dus in samenhang met investeringen in de openbare ruimte worden genomen. De voordelen van deze synergie zijn veel groter dan voordelen van de optimalisatie tussen riolering en afvalwaterzuivering. Daarom beschouwen de gemeenten de riolering als onderdeel van de zorg voor de openbare ruimte als hun kerntaak.

Het risico is groot dat bij een verschuiving van de rioleringstaak naar waterschappen, de doelmatige aanpak van overtollig regenwater onder druk komt te staan. De bestuurlijke drukte neemt toe (in plaats van af), omdat veel meer afstemming nodig is tussen gemeenten en waterschap. Bovendien is de kans groot dat een verschuiving van kosten op treedt van riool naar openbare ruimte (OZB). Met andere woorden: De burger zal dan uiteindelijk meer betalen.

Ook de VNG zet in op kostenbesparing afvalwaterketen

Het realiseren van kostenbesparingen door intensieve samenwerking blijkt vooral te werken bij de uitvoering van beheertaken. Dus met behoud van bestaande verantwoordelijkheden samen de uitvoering organiseren. Onderdelen waarbij de praktijk leert dat kostenbesparingen oplevert:

- gemalenbeheer
- beheer van kleinschalige zuiveringen (iba's)
- meten en monitoren van rioolstelsels
- gecoördineerde planvorming
- uitwisseling en bundeling van personele capaciteit
- belastinginning

Deze samenwerking kan op meer plaatsen en uitgebreider worden gerealiseerd.

De doelmatigheid kan ook worden verhoogd door het verbeteren van de kosteneffectiviteit van maatregelen in de afvalwaterketen. Gemeenten zijn de afgelopen jaren te vaak gedwongen door beleid van andere overheden (o.a. rijksbeleid, vergunningvoorschriften waterschappen en ontheffingen provincies) om investeringen te doen, die achteraf niet altijd kosteneffectief zijn gebleken. Het gebeurt nog steeds dat de overheid die bepaalt (via vergunning of ontheffing) niet betaalt. Als gevolg hiervan speelt doelmatigheid slechts een beperkte rol bij de totstandkoming van beleid, normen en vergunningvoorschriften. Hier zijn gemeenten de dupe van.

Met de inwerkingtreding van de Waterwet en de deregulering die daarmee samengaat, verandert er veel ten goede, maar nog steeds kent het systeem een aantal weeffouten. VNG heeft concrete suggesties om dit te verbeteren.

Actuele goede voorbeelden die een impuls geven aan kostenbesparingen in de afvalwaterketen zijn de publiekscampagne goed rioolgebruik en de benchmark rioleringszorg 2010.

- Het rijk verzorgt de tv- en radiospots via Postbus 51 en gemeenten en waterschappen verzorgen de campagne in de regio. De campagne loopt op dit moment en gaat heel 2010 door. Nu al (na 2 weken) doen meer dan 60% van de gemeenten en waterschappen actief mee.
- In 2010 vindt de benchmarking rioleringszorg plaats. Het streven dat alle gemeenten meedoen en met elkaar vergeleken worden op prestaties en kosten. Dit geeft een impuls aan gemeenten, maar ook aan andere betrokkenen, zoals belangenorganisaties om verschillen te analyseren. De benchmark is een collectieve impuls tot prestatieverbetering en kostenbesparing.

Een volgende stap

Voor het vergroten van doelmatigheid in de afvalwaterketen is een brede vizier nodig. De samenhang tussen investeringen in de riolering en de openbare ruimte is hierbij cruciaal. Een optimalisatie van de waterketen, mag niet ten koste gaan van de synergievoordelen tussen riolering en de inrichting van de openbare ruimte. De uitdaging is om het perspectief van de waterketen te verbinden met het perspectief van de openbare ruimte. In de Lange Termijnvisie op de waterketen zijn hiervoor inspirerende voorbeelden uitgewerkt.

Het bundelen van kennis en capaciteit in de uitvoering van beheertaken kan verder worden versterkt. Door schaalvergroting worden kostenvoordelen behaald. Maar nog belangrijker: door bundelen van kennis en capaciteit neemt kwaliteit en het innovatieve vermogen van de sector toe, waarmee doelmatigheid een impuls krijgt.

VNG pleit ervoor om gezamenlijk stappen uit te werken om de doelmatigheid verder te vergroten. De afspraken moet leiden tot voorstellen, waarmee:

- onderdelen in het huidige beleid en wetgeving die belemmerend werken voor verdere doelmatigheid worden aangepast
- de kennis en capaciteit van de uitvoering van de beheertaken kan worden gebundeld met behoud van de bestaande zorgplichten, taken en heffingen.

Mocht u behoefte hebben aan een nadere toelichting van deze brief dan zijn we daar uiteraard toe bereid.

Hoogachtend,
Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Mevrouw mr. S.E. Korthuis
Lid Directieraad